

Terveystieteiden

ja -talouslaitos

KUOPION YLIOPISTO

Semanttisen tietämyksenhallinnan mahdollisuudet sosiaalityön tiedonmuodostuksessa

Sosiaalityön tutkimuksen päivät

15.2.2007

Antero Lehmuskoski

erikoissuunnittelija, Stakes

Tuloksellisuuden vaatimus

Työn tuloksellisuus pitäisi pystyä osoittamaan niin asiakkaan saamien palvelujen, työn kehittämisen kuin julkishallinnon toiminnan tuloksellisuudenkin näkökulmista.

(Rousu & Holma 2004)

Vaikuttavuus ja dokumentointi

- § Dokumentointi on välttämätön osa toiminnan vaikuttavuuden evaluointia (Morén 1999)
- § Asiakkaan kannalta palvelu voi olla riittävää, vaikka sitä ei dokumentoidakaan näkyväksi. Ilman dokumentointia palvelun vaikuttavuutta ei kuitenkaan voida arvioida ja mitata. (Kääriäinen 2005)

Tiedonmuodostus ja dokumentointi

- § Tiedonmuodostuksella ja työn dokumentoinnilla on dynaaminen suhde
- § Asiakastyöstä kirjoittaminen voi toimia kommunikoinnin ja työn koordinoinnin lisäksi syy-seuraussuhteiden jäsentäjänä

(Kääriäinen 2003)

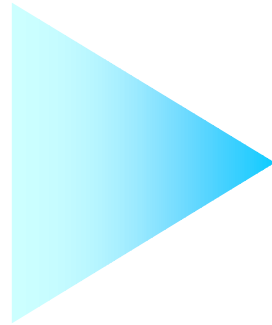

Asiantuntijuuden kehittyminen

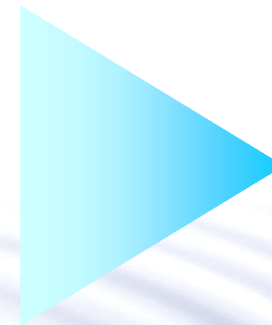
teoriatieto

informaatio

kokemustieto

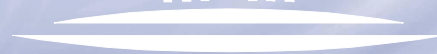
käytännön
tieto

osaaminen

hiljainen tieto

(Järvinen, Koivisto & Poikela 2000)

Sosiaalityön tiedonmuodostus

Asiakastiedon hyödyntäminen

- § Asiakasasiakirjoja ei hyödynnetä kokemustiedon näkyväksi tekemisessä
- § Onnistuneista asiakasprosesseista raportoiva tiedottaminen on olematonta
- § Asiakasasiakirjoista ei koota yhteenvetoja eikä asiakkaan elämäntilanteiden muutoksista synny tietoa

(Rousu & Holma 2004)

Ammatillinen tieto asiakirjoissa

- § Sosiaalityöntekijät dokumentoivat paremmin muiden viranomaisten työtä kuin omaansa (Mäenpää & Törrönen 1996)
- § Sosiaalityöntekijä jättää kirjaamatta oman kannanottonsa ja ammatillisen ymmärryksensä eikä asetu teksteissään vuoropuheluun ammatillisena subjektina muiden ammattiryhmien kanssa (Kääriäinen 2003)

Asiakirjojen laatiminen lastensuojelussa

- § Asiakirjojen laatimisen käytännöt ovat monenkirjavia ja väljiä
- § Työntekijät ovat erilaisia ja myös heidän kirjoittamistyyliinsä eroavat toisistaan
- § Kertomusasiakirjat ovat epäsystemaattisia ja sattumanvaraisia
- § Lastensuojeluun ei siksi rakennu omaa tieteellistä tietopohjaa työn kehittämisen tueksi
(Kääriäinen 2003)

Teorian ja käytännön suhde

Tutkimus ei tuota kumuloituvaa teoriatietoa opetukseen ja sitä kautta ammattikäytäntöihin. Teorian ja käytännön välille on kuitenkin löydettävissä yhteys nojautumalla kriittisen realismin mukaiseen ontologiaan, jossa hyväksytään ihmisestä riippumattoman todellisuuden olemassaolo.

(Mäntysaari 2001)

Semanttinen tietämyksen hallinta

- § Maailma voidaan kuvata formaalein keinoin olioina, niiden ominaisuuksina ja olioiden välisinä suhteina.
- § Tietämyksen hallinnan järjestelmän ja sanaston rakentamisen ensimmäinen askel on ontologinen analyysi

Ontologia

- § metatietomalli, joka kuvaa eksplisiittisesti tiedon semanttiset suhteet
- § mahdollistaa sovellusalaan koskevan tietämyksen jakamisen ja viestinnän ihmisten ja ohjelmistojen kesken
- § kehitetty tekoälytutkimuksessa tietämyksen jakamiseen ja uudelleen käyttöön

Ontologian sovellusalueita

- § Luonnollisen kielen ymmärtäminen
(NLU = natural language understanding)
  - 1) monitulkintaisten sanojen tulkitseminen
  - 2) semanttisten kategorioiden identifioiminen
- § Tietämykseen perustuva ongelmanratkaisu
  - 1) sisältötiedon ontologia
  - 2) ongelmanratkaisutiedon ontologia

Ontologian tehtävät

- § tuottaa ihmisen ja ohjelmiston välille yhteisymmärrys tiedon rakenteesta
- § tehdä oletukset näkyviksi
- § mahdollistaa tietämyksen jakaminen ja uudelleen käyttö
- § erottaa tietämys operatiivisesta tiedosta
- § mahdollistaa tietämyksen analysoiminen

Tietämys haltuun?

- § Onko sosiaalityön prosessista löydettävissä syy- ja seuraussuhteita, joista voi tehdä päätelmiä työn vaikuttavuudesta?
- § Voiko sosiaalityön kohteen ja toimenpiteet kuvata formaalilla kielellä?
- § Tietämyksen hallinta sosiaalityössä edellyttää monitieteistä tutkimus- ja kehittämistoimintaa

